

A close-up photograph of a server rack with several green network cables plugged into the ports. The cables are bundled together, and the server rack is dark-colored. The background is slightly blurred, showing more of the server rack and cables. A white triangle points downwards towards the cables.

December 2019

Stand van TMT

Cijfers, grafieken en duidingen uit de Technologie, Media & Telecom-sector

Kasper Buiting

Sectoreconoom

INHOUDSOPGAVE

Deze maand in uitgelicht: Advertentiemarkt

1	Macro-economie	▶ Groei Nederlandse economie vertraagt	3
2	Economisch klimaat	▶ Producenten nog positief, consumentenvertrouwen verslechterd	4 - 5
3	Sectorbeeld	▶ Ondernemers TMT positief, maar vertrouwen daalt	6 - 7
4	Actualiteit	▶ In het nieuws	8
5	Insights	▶ Laatste berichten op insights	9
	Appendix	▶ Contactgegevens, disclaimer en extra informatie	10

1) Macro-economie

Groei Nederlandse economie vertraagt

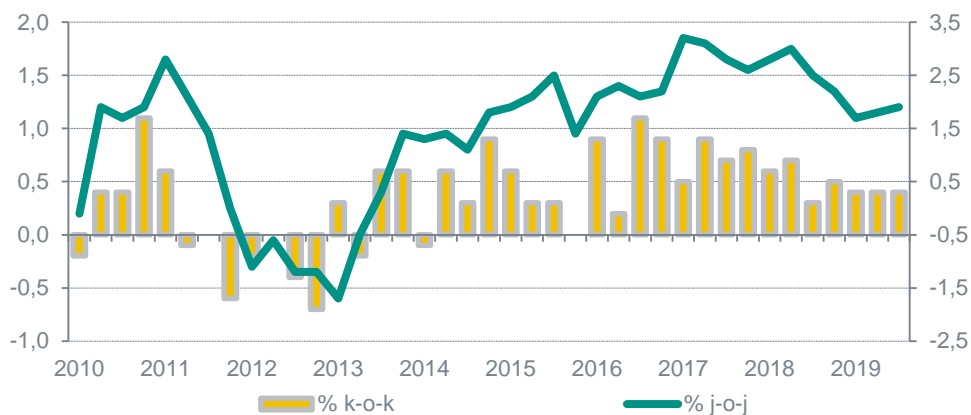
Kerncijfers Nederlandse economie

	2018	2019	2020	2021
	<i>mutatie in %</i>			
BBP	2,6	1,7	0,9	1,2
Particuliere consumptie	2,3	1,4	1,6	1,4
Overheidsconsumptie	1,6	1,5	3,0	1,4
Investeringen	3,2	4,9	-1,3	-0,5
Uitvoer	3,7	2,3	1,9	3,0
Invoer	3,3	3,0	2,2	3,1
	<i>Niveau</i>			
Werkloosheid*	3,8	3,4	3,7	4,0

* Volgens internationale definitie

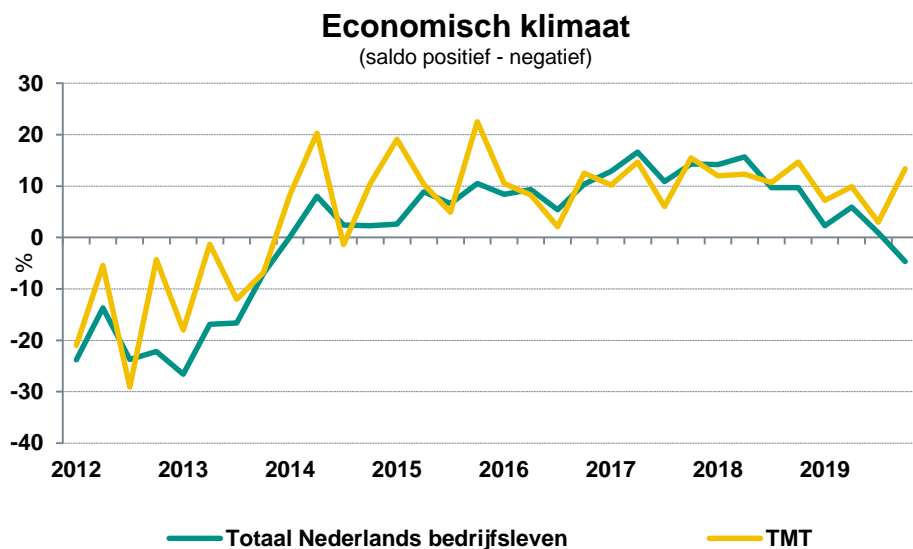
- ▶ De Nederlandse economie groeit dit jaar met 1,7%. Dit is een terugval ten opzichte van vorig jaar toen de economie nog met 2,6% groeide. Komend jaar zal de groei nog verder verzwakken tot 0,9%.
- ▶ De voornaamste reden voor de groeivertraging is de terugval van de uitvoer naar het buitenland. In de jaren na de crisis was de export nog de belangrijkste groeimotor van de economie, maar dit jaar zal deze slechts 2,3% bedragen. Ter vergelijking: In 2017 nam de export nog met 5,6% toe.
- ▶ De groei komt dit jaar uit het binnenland, maar ook die bijdrage blijft beperkt. De consumptie, investeringen en overheidsbestedingen groeien minder hard. Komend jaar nemen de investeringen zelfs af.
- ▶ De werkloosheid neemt dit jaar af tot 3,4%. Door de groeivertraging zal de werkloosheid volgend jaar echter weer oplopen tot 3,7%.

Groei Nederlandse economie

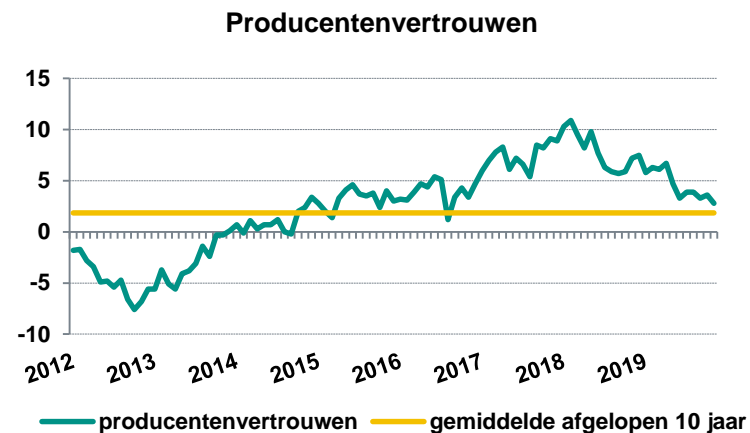
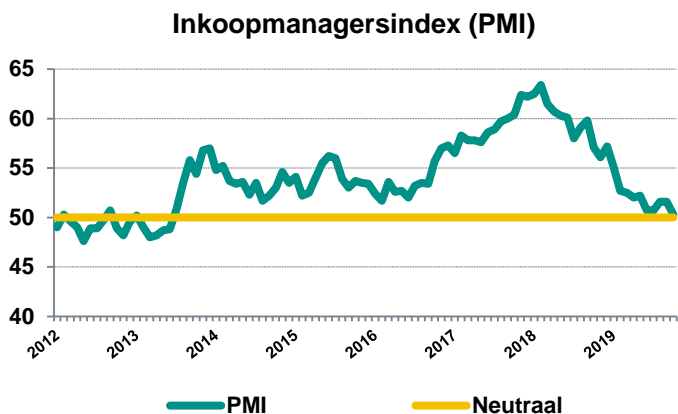

2) Economisch klimaat

Economisch klimaat verslechtert, maar ondernemers TMT blijven positief

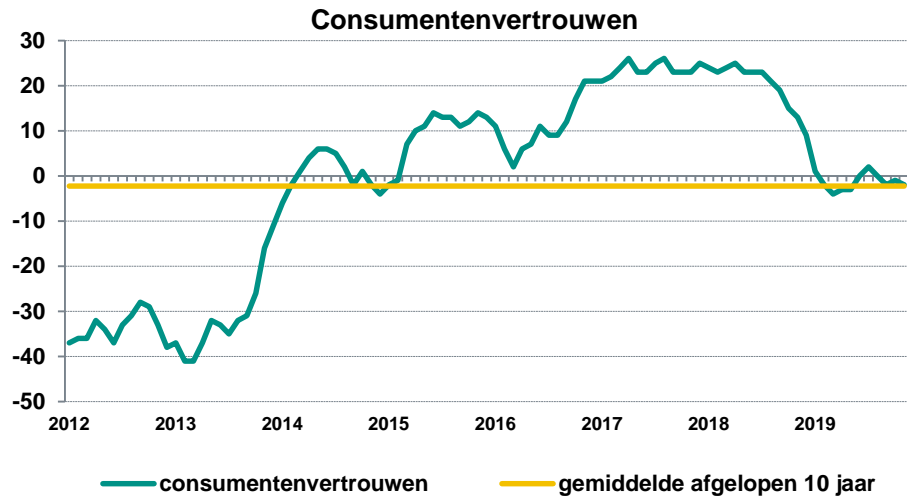

- ▶ Het Nederlands bedrijfsleven is in meerderheid nog steeds positief over het economisch klimaat, maar het sentiment is duidelijk slechter geworden het afgelopen jaar. Aan het begin van 2018 was saldo optimistische-pessimistische ondernemers nog 15%. Inmiddels is dat afgenomen tot -5%. Ondernemers in de TMT-sector zijn met +13% duidelijk positiever.
- ▶ Overige indicatoren van het vertrouwen laten globaal eenzelfde beeld zien. De inkoopmanagersindex is gedaald tot 50,3; nog maar net positief.
- ▶ Het producentenvertrouwen in de industrie leek gedurende 2018 hard achteruit te gaan, maar is inmiddels gestabiliseerd. Met een stand van 2,8 is dit nu nog iets hoger dan het langjarig gemiddelde, maar een stuk lager dan de recordniveaus van 2017 en 2018.

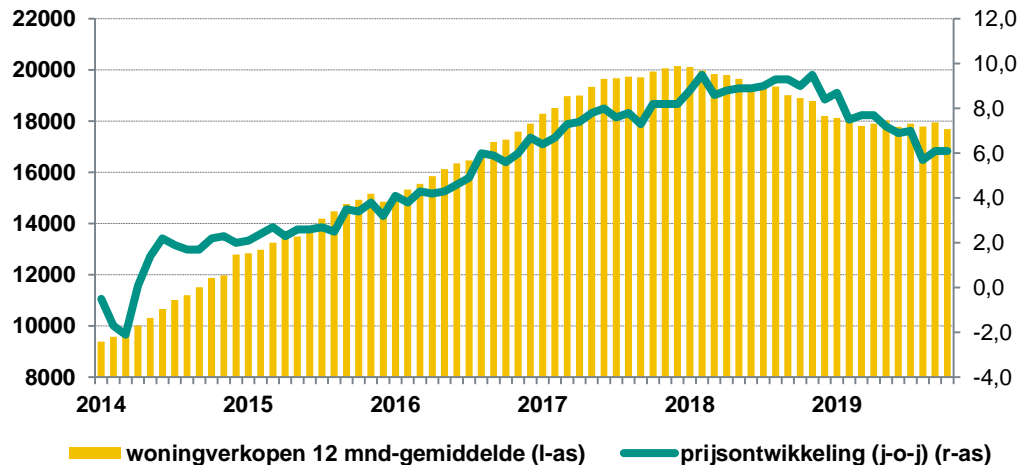
2) Economisch klimaat - vervolg

Consumentenvertrouwen sterk gedaald

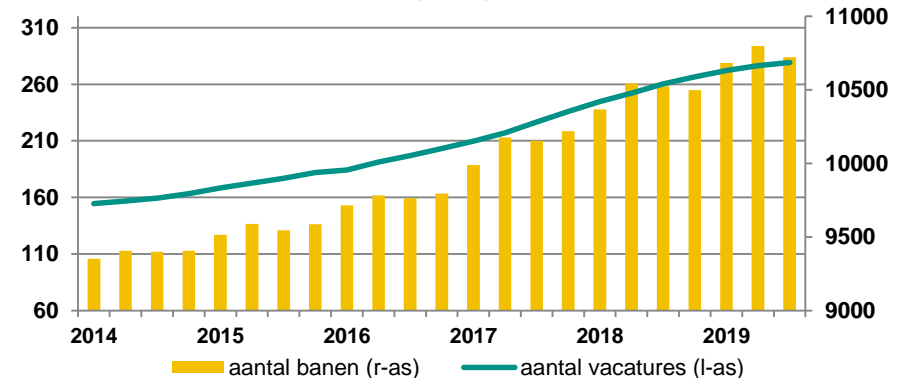

- ▶ Het consumentenvertrouwen is sinds 2018 sterk gedaald. Inmiddels is het zelfs negatief geworden, maar ligt het met -2 wel rond het langjarig gemiddelde.
- ▶ De woningmarkt blijft krap. Het aantal woningverkoppen is al een tijd dalende, wat voor een belangrijk deel te maken heeft met de sterk gestegen prijzen.
- ▶ De huizenprijzen op hun beurt stijgen inmiddels minder sterk dan het afgelopen jaar. De verwachting is dat de prijsstijging doorgaat, maar wel minder hard dan voorheen.
- ▶ Het aantal banen is toegenomen tot ruim 10,5 miljoen. Ook het aantal openstaande vacatures is groot: 284.000.

Woningverkoppen en prijsontwikkeling

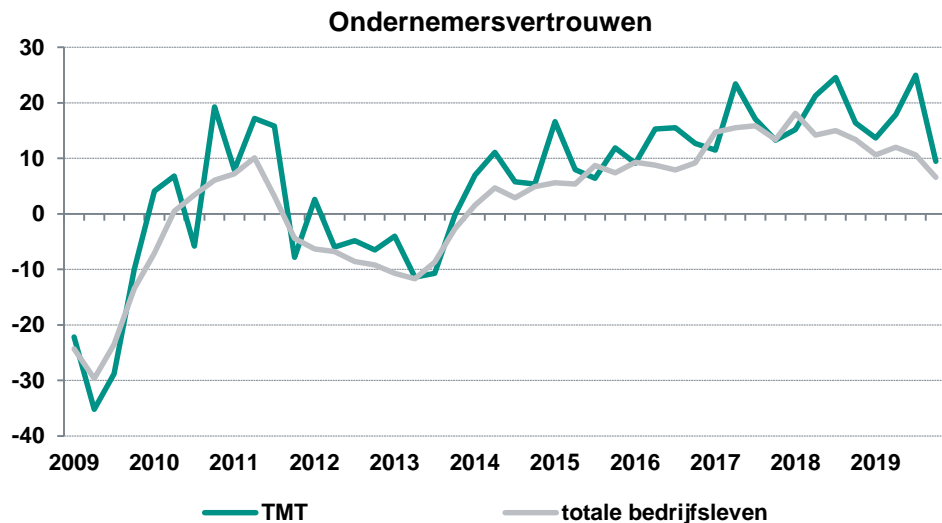

Vacatures en banen (*1000)

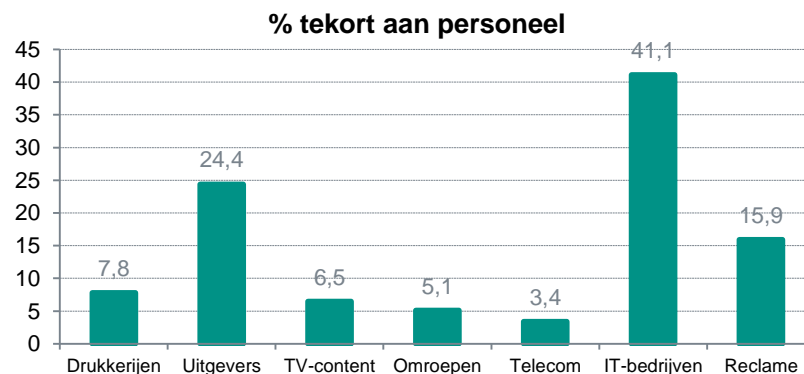
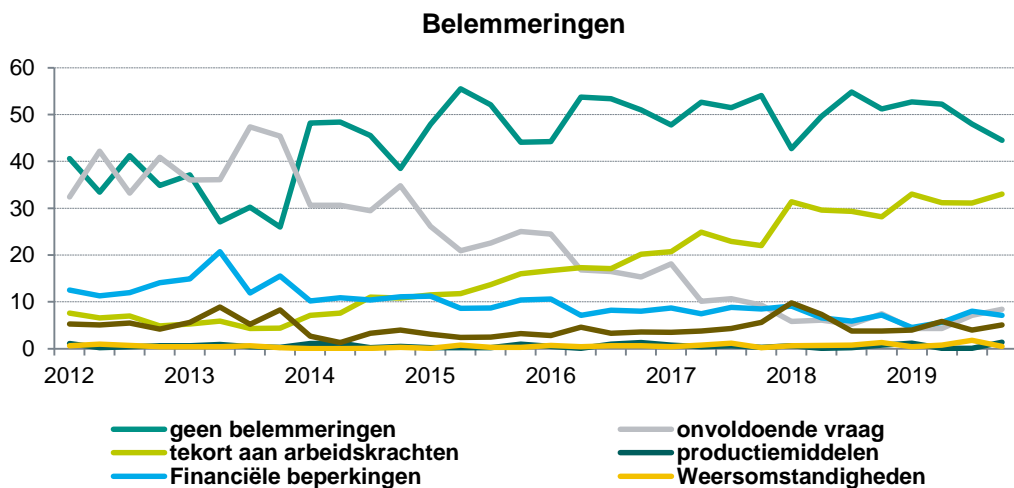

3) Sectorbeeld

Ondernemersvertrouwen daalt, maar blijft bovengemiddeld

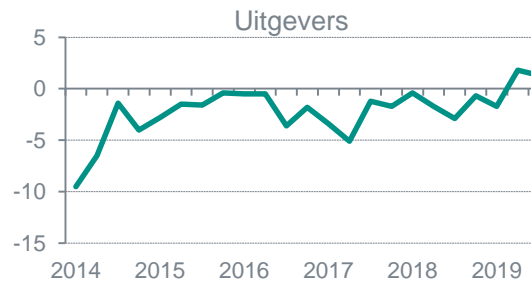
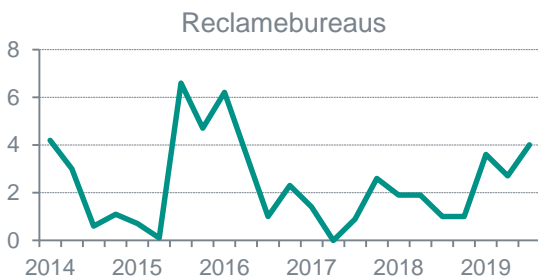
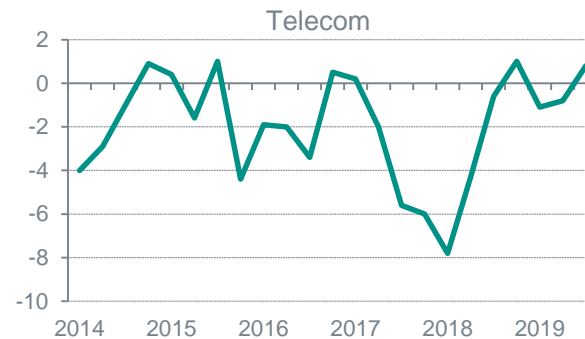
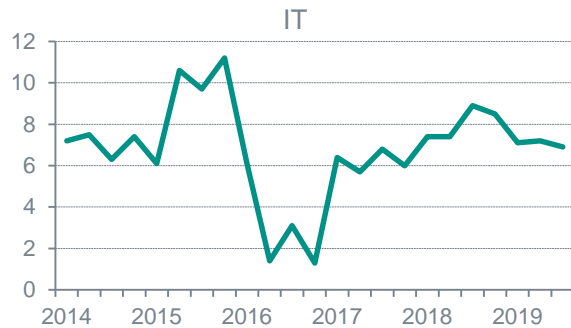
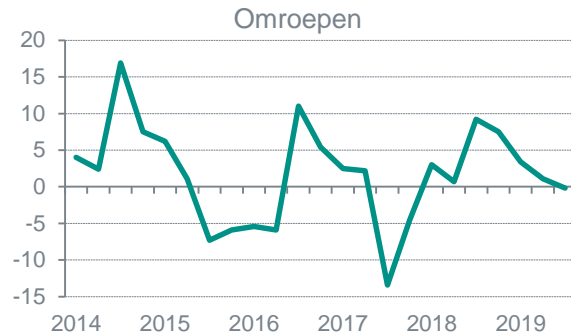
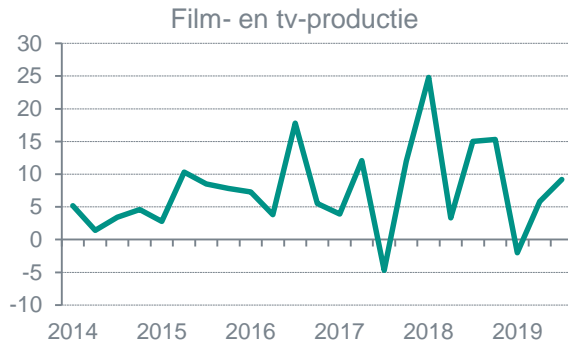
- ▶ Ondernemers in de TMT blijven positief. Het ondernemersvertrouwen staat met 9,5 op een hoog niveau, maar wel een stuk lager dan een kwartaal eerder.
- ▶ Het vertrouwen is wellicht nog steeds hoog omdat ondernemers weinig belemmeringen ervaren. Bijna de helft van de ondernemers (45%) geeft aan zelfs helemaal geen belemmeringen voor groei te ervaren.
- ▶ De belangrijkste belemmering blijft het tekort aan arbeidskrachten dat nog immer aan urgentie lijkt toe te nemen. Een derde van de ondernemers in de TMT-sector heeft hier last van.
- ▶ Het tekort aan personeel speelt het sterkst in de IT-branche. Maar liefst 41% van de bedrijven geeft aan een tekort aan (voldoende opgeleid) personeel te ervaren.

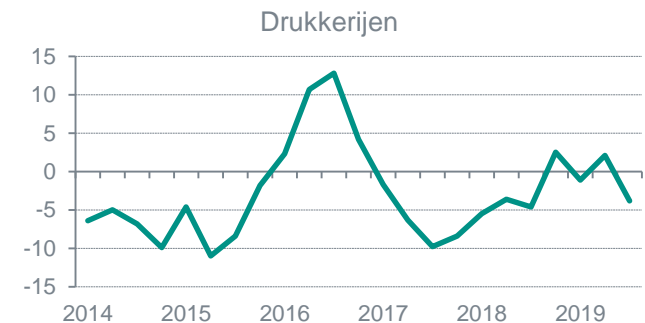
3) Sectorbeeld – omzetgroei deelbranches

Omzetontwikkeling in de branches

(% j-o-j)

- ▶ De TMT-sector is zeer divers wat activiteiten betreft en ook zeer divers in groeipaden.
- ▶ De IT is de belangrijkste branche binnen TMT en ook de sterkst groeiende. Waar 2016 een dip liet zien in omzetontwikkeling, noteert de branche sinds 2017 weer jaar-op-jaar-groei cijfers tussen 5 en 9%.
- ▶ Ook de tv- en filmproductie is de laatste jaren sterk bezig met indrukwekkende groei cijfers. Na een zwak begin van 2019 is deze branche nu weer teruggekeerd naar hoge groei cijfers.
- ▶ Aan de andere kant van het groeispectrum zitten de branches gerelateerd aan de traditionele media (uitgeverijen, drukkerijen) en telecom. Deze hebben het zwaar en noteren al jaren negatieve omzetgroei. Drukkerijen leken even de zwaarste jaren achter de rug te hebben, maar ook 2019 laat weer een lichte omzetkrimp zien. Uitgevers noteren voor het eerst in lange tijd weer twee kwartalen met omzetgroei.

4 Actualiteit

Een greep uit het nieuws van de afgelopen maand

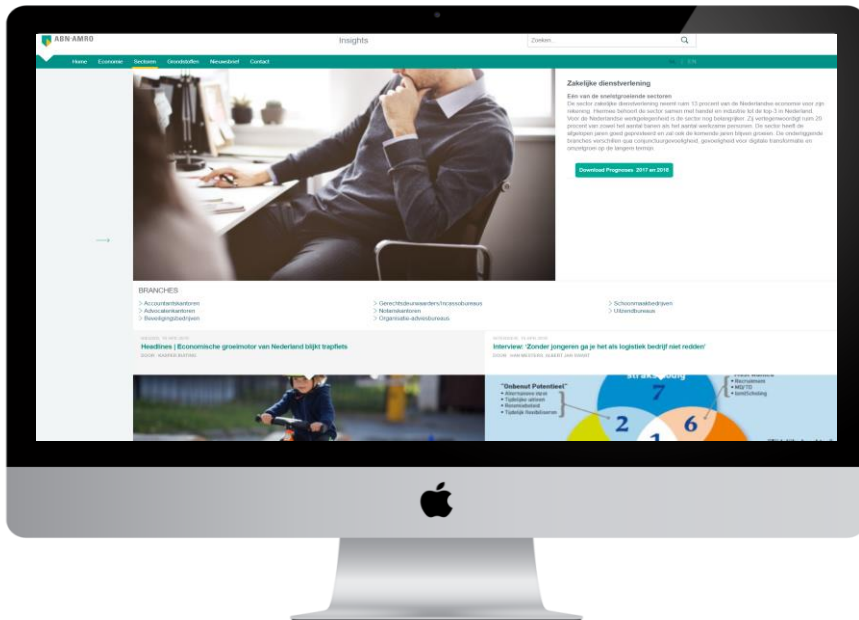

Sanoma verkoopt Donald Duck, Libelle en Nu.nl aan uitgever DPG

5) Insights

Laatste Technologie, Media & Telecom berichten op abnamro.nl/TMT

- ▶ Waarom we nog lang door willen werken
- ▶ IT moet voor hogere arbeidsproductiviteit zorgen
- ▶ Met 'Star Wars' beginnen de stream wars in proeftuin Nederland
- ▶ Nog veel werk te doen rond digitale veiligheid MKB
- ▶ De robot pakt je baan niet af
- ▶ Interview Sander Schutte, CEO van Mapiq

Appendix Contactgegevens, disclaimer en extra informatie

ABN AMRO Sector Advisory

	Sander van Wijk	Hoofd Sector Advisory	sander.van.wijk@nl.abnamro.com				
	Franka Rolvink-Couzy	Hoofd Sector Research	franka.rolvink@nl.abnamro.com				
	Rishma Hoeba	Secretaresse	rishma.hoeba@nl.abnamro.com				
Agrarisch	Pierre Berntsen	Sector Banker	pj.berntsen@nl.abnamro.com	Industrie	David Kemps	Sector Banker	david.kemps@nl.abnamro.com
	Jan de Ruyter	Sector Banker	jan.de.ruyter@nl.abnamro.com		Casper Burgering	Sector Econoom	casper.burgering@nl.abnamro.com
	Nadia Menkveld	Sector Econoom	nadia.menkveld@nl.abnamro.com		Alexander Goense	Sector Analist	alexander.goense@nl.abnamro.com
	Martijn Leguijt	Sector Analist	martijn.leguijt@nl.abnamro.com				
Food	Rob Morren	Sector Banker	rob.morren@nl.abnamro.com	Bouw	Petran van Heel	Sector Banker	petran.van.heel@nl.abnamro.com
	Nadia Menkveld	Sector Econoom	nadia.menkveld@nl.abnamro.com		Madeline Buijs	Sector Econoom	madeline.buijs@nl.abnamro.com
	Martijn Leguit	Sector Analist	martijn.leguit@nl.abnamro.com		Bram van Amerongen	Sector Analist	bram.van.amerongen@nl.abnamro.com
TMT	Steven Peters	Sector Banker	steven.peters@nl.abnamro.com	Transport & Logistiek	Bart Banning	Sector Banker	bart.banning@nl.abnamro.com
	Kasper Buiting	Sector Econoom	kasper.buiting@nl.abnamro.com		Madeline Buijs	Sector Econoom	madeline.buijs@nl.abnamro.com
	Justine Vijver	Sector Analist	justine.vijver@nl.abnamro.com		Bram van Amerongen	Sector Analist	bram.van.amerongen@nl.abnamro.com
Zakelijke diensten	Han Mesters	Sector Banker	han.mesters@nl.abnamro.com	Healthcare	Anja van Balen	Sector Banker	anja.van.balen@nl.abnamro.com
	Kasper Buiting	Sector Econoom	kasper.buiting@nl.abnamro.com		Laura Kranenburg	Sector Analist	laura.kranenburg@nl.abnamro.com
	Justine Vijver	Sector Analist	justine.vijver@nl.abnamro.com				
Retail	Henk Hofstede	Sector Banker	henk.hofstede@nl.abnamro.com	Onderwijs	Eric Zwaard	Sector Banker	eric.zwaard@nl.abnamro.com
	Sonny Duijn	Sector Econoom	sonny.duijn@nl.abnamro.com		Laura Kranenburg	Sector Analist	laura.kranenburg@nl.abnamro.com
	Selma van der Graaf	Sector Analist	selma.van.der.graaf@nl.abnamro.com				
Leisure	Stef Driessen	Sector Banker	stef.driessen@nl.abnamro.com	Grondstoffen:			
	Sonny Duijn	Sector Econoom	sonny.duijn@nl.abnamro.com	- Industriële Metalen	Casper Burgering	Sector Econoom	casper.burgering@nl.abnamro.com
	Selma van der Graaf	Sector Analist	selma.van.der.graaf@nl.abnamro.com	- Agricommodities	Nadia Menkveld	Sector Econoom	nadia.menkveld@nl.abnamro.com

Disclaimer:

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door ABN AMRO betrouwbaar geachte gegevens en informatie. Noch ABN AMRO, noch functionarissen van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd. Het gebruik van tekst en/of cijfers uit deze publicatie is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

©ABN AMRO, december 2019